

PAWEŁ BORECKI

Zasada współdziałania państwa i związków wyznaniowych w prawie polskim

Streszczenie

Zasada współdziałania państwa i związków wyznaniowych nadaje relacjom tych podmiotów pozytywną wymowę. Niewłaściwie realizowana grozi jednak nadaniem państwu charakteru wyznaniowego, względnie polityczną instrumentalizacją wspólnot religijnych. Zasada współdziałania „rozmywa” rozdział państwa i Kościoła. Współdziałanie tych podmiotów winno mieć charakter fakultatywny, a jego cele powinny być możliwie sprecyzowane. Zasada współdziałania zasługuje zatem na względną, a nie bezdyskusyjną akceptację.

W prawie polskim zasada współdziałania państwa i związków wyznaniowych ma korzenie katolickie, ale także laickie. Stała się ona konstytucyjnym i konkordatowym wymogiem w sferze stosunków wyznaniowych. Zarazem w Konstytucji z 1997 r. oraz w Konkordacie z 1993 r. /1998 r. bardzo ogólnie określono cele obligatoryjnego współdziałania państwa i związków wyznaniowych (Kościół). W ustawodawstwie zwykłym zasada współdziałania państwa i związków wyznaniowych artykułowana jest przede wszystkim w Ustawie z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, w indywidualnych ustawach wyznaniowych z lat 1989–1997 oraz w ustawodawstwie dotyczącym pomocy społecznej i zwalczaniu patologii społecznych (alkoholizmu). Sformułowania ustawowe mają niejednokrotnie charakter ogólny i deklaracyjny. Szczegółowe gwarancje prawne realizacji tytułowej zasady w wymienionych aktach są nieczęste. Taką gwarancją finansowo-prawną jest zwłaszcza od roku 1990 Fundusz Kościelny. W sumie jej urzeczywistnienie zależy w dużym stopniu od możliwości i woli partnerów potencjalnej kooperacji.

Prawidłowe urzeczywistnienie zasady współdziałania państwa i związków wyznaniowych (Kościół) stanowi wciąż wyzwanie w sferze stosunków wyznaniowych we współczesnej Polsce.

Słowa kluczowe: współdziałanie państwa i Kościoła – Konstytucja RP – Konkordat – katolicka nauka społeczna – pomoc społeczna